

Nationell utvärdering av vården vid inflammatoriska reumatiska sjukdomar

Utvärdering av vården vid inflammatoriska reumatiska sjukdomar

Socialstyrelsens utvärdering belyser vården vid reumatoid artrit, axial spondylartrit och psoriasisartrit med utgångspunkt i följsamheten till nationella riktlinjer för rörelseorganens sjukdomar från 2021. Artros och osteoporos som också ingår i de nationella riktlinjerna har utvärderats separat.

Vad är inflammatoriska reumatiska sjukdomar?

Inflammatoriska reumatiska sjukdomar innebär att immunsystemet börjar reagera mot de egna lederna och andra mjukdelar. Sjukdomarna kan yttra sig mycket olika och skilja sig mellan till exempel män och kvinnor, unga och äldre. För samtliga patientgrupper är det avgörande med tidigt insatt behandling. De inflammatoriska reumatiska sjukdomar som omfattas av de nationella riktlinjerna är reumatoid artrit, axial spondylartrit och psoriasisartrit. Reumatoid artrit är vanligast, mellan 0,5 – 1,0 procent av befolkningen har diagnosen. Ungefär 0,20–0,25 procent av befolkningen har axial spondylartrit respektive psoriasisartrit. Oftast kombineras läkemedelsbehandling med fysioterapi för bästa behandlingsresultat.

Vad visar utvärderingen?

Utvärderingen visar att vården vid inflammatoriska reumatiska sjukdomar fungerar väl och att riktlinjernas rekommendationer i stort sett har fått genomslag. Rekommendationerna i nuvarande riktlinjer har funnits sedan 2012. Läkemedelsbehandling är avgörande och tillämpas också enligt rekommendationerna. Tid till diagnos behöver bli kortare, uppföljning av behandling behöver förbättras och kvarstående smärta åtgärdas för en mer jämlik och god vård.

Läkemedelsbehandling utgör grunden

De biologiska läkemedel som introducerades i slutet av 1990-talet har haft stora effekter för vården av personer med inflammatoriska reumatiska sjukdomar. Utvärderingen visar att arbetssätten är etablerade och ger stabila utfall oavsett förändringar i vårdens

förutsättningar. De specialiserade vårdverksamheterna ser inte budget för läkemedelsbehandling som främsta begränsning för vården, däremot framkommer att det finns utmaningar för verksamheterna i form av kompetensförsörjning, lokaler och fortsatta begränsningar av vården efter pandemin.

Tid till diagnos behöver förkortas

Tidig diagnos är viktigt, eftersom inflammationen riskerar att skapa permanenta skador. Det är avgörande att behandling sätts in så tidigt som möjligt. Resultatet för andel personer som får diagnos från symtomdebut är i stort sett oförändrat under den undersökta perioden och når fortfarande inte den nationellt fastställda målnivån.

Uppföljning av behandling behöver förbättras

Uppföljning av läkemedelsbehandling är centralt, och tidig tillgång till vårdkontakt är en viktig grund för det arbetet. Dock når verksamheterna fortfarande inte den nationellt fastställda målnivån. Färre verksamheter har rutiner för uppföljning gällande axial spondylartrit och psoriasisartrit än för reumatoid artrit. Tiden till uppföljning är också längre för axial spondylartrit och psoriasisartrit.

Kvarstående smärta

Trots framgångsrik läkemedelsbehandling av inflammation förekommer kvarstående smärta. Kvarstående smärta trots låg grad av inflammation är överlag vanligare hos kvinnor än män och mönstret återspeglas även här. Fördjupad kunskap behövs om kvarstående smärta trots framgångsrik inflammationsbehandling.

Fler områden som behöver förbättras

- Tillgång till lokaler som är anpassade till patientflödet behöver säkerställas
- Resurser behöver avsättas för att återuppbygga strukturerade sjuksköterskemottagningar

Vad är nationella riktlinjer och utvärderingar?

Nationella riktlinjer och utvärderingar består av rekommendationer, utvärdering, målnivåer och indikatorer. Rekommendationerna berör diagnostik och utredning, läkemedelsrelaterad behandling, omvårdnad och rehabilitering samt symtombedömning och uppföljning. De vänder sig till beslutsfattare och verksamhetsledning men kan också vara till nytta för yrkesverksamma, patientföreningar och media.

Besök vår webbplats för mer information

Utvärderingen, målnivåer, indikatorer och riktlinjernas rekommendationer för vård vid inflammatoriska reumatiska sjukdomar finns på Socialstyrelsens webbplats, www.socialstyrelsen.se

Utvärdering av vården vid inflammatoriska reumatiska sjukdomar

Socialstyrelsen